

Creatieve methodieken: methodische inspiraties vanuit een systeemtheoretisch kader. (21 dagen van telkens 6 uur)

Omschrijving

Deze opleiding verbindt het systeemtheoretisch model en de daarbij horende hypothesen tot aansluiting en verandering met een breed arsenaal aan creatieve methodieken en werkvormen.

Creatieve methodieken zijn vaak een meerwaarde in een hulpverleningsproces met kinderen, jongeren en volwassenen. De manier waarop we ze inzetten, hoe we verder gaan met de effecten en wat de volgende stappen zijn, beïnvloedt het verloop en de effectiviteit van het hulpverleningsproces. De vraag is hoe je daarbij je intuïtie kunt combineren met theoretische overwegingen en hypothesen. De opleiding biedt een systeemtheoretisch kader als uitgangspunt en houvast binnen het proces van hulpverlening en bij het gericht inzetten van methodieken.

In deze opleiding verlaten we de comfortzone van enkel praten en onderzoeken we welke methodieken en technieken op een weloverwogen manier ingezet kunnen worden. We bieden daarbij een reflectie- en experimenteeruimte om eigen aarzelingen te overwinnen en andere werkvormen te integreren in de hulpverleningspraktijk. We laten ons hierbij inspireren door de systeemtheoretische benadering, aangevuld met ideeën en methodieken uit de narratieve stroming, het oplossingsgericht model, hypnotherapie, psychodrama en mindfulness. Tijdens de opleiding komen zowel theorie (model-hypothese-methodiek), het ontwikkelen en uitproberen van verschillende werkvormen, reflectie, casuïstiekbespreking en verbinding met de eigen praktijk aan bod. Beeldende, doe-gerichte methodieken, dramatechnieken en lichaamswerk zorgen voor beklijvende momenten in het hulpverleningsproces. Ze versterken de verbondenheid tussen cliënten en hun naasten en geven taal om nieuwe betekenissen en veranderingsmogelijkheden te ontdekken. Ze bieden ook kansen voor hulpverlening aan cliënten die anderstalig of minder-talig zijn, zoals vluchtelingen, mensen met een verstandelijke beperking, of revalidatiepatiënten. Creatieve methodieken creëren vooral speelse mogelijkheden om samen aan de slag te gaan. Ook ontstaan er onverwachte wendingen en nieuwe kansen bij erg talige, rationaliserende cliënten en diegenen die moeilijk in contact komen met hun gevoelens.

Doelpubliek

De opleiding richt zich tot hulpverleners, professionals en begeleiders die in hun werk met cliënten – individueel of in groep – op zoek zijn naar een gefundeerde opbouw van hun gesprekken. Zowel voor hulpverleners die hun creatief en methodisch arsenaal willen uitbreiden als creatief therapeuten, ergotherapeuten, dramatherapeuten of lichaamsgerichte therapeuten die hun creatief materiaal willen verrijken en verbinden met een systemisch denkkader kan deze opleiding een meerwaarde betekenen.

Doelstellingen

Op het einde van de opleiding:

- Heeft de opgeleide inzicht in een systeemtheoretische kijk op mensen, problemen en veranderingsprocessen.
- Heeft de opgeleide zicht op een systeemtheoretische kijk op probleemsituaties en moeilijkheden van cliënten, ingebed in hun brede verbanden en betekenissen.
- Heeft de opgeleide zicht op de druk van sociale denken en sociaal-maatschappelijke ideeën die een invloed hebben op de problemen die mensen ervaren.
- Heeft de opgeleide inzicht in eigen waarden en ideeën en onderkent de opgeleide de invloed van eigen denken op het hulpverleningsproces.
- Is de opgeleide in staat om werkbare systemische hypothesen te formuleren om veranderingsprocessen in op te zetten.
- Is de opgeleide in staat tot het formuleren van hypothesen voor aansluiting, steun en verandering bij individuele cliënten, koppels, gezinnen en groepen.
- Is de opgeleide in staat tot het taxeren van problemen waarmee cliënten zich aanmelden en de verschillende aspecten die hierbij een rol spelen.
- Is de opgeleide in staat een proces op te zetten met individuele cliënten, koppels, gezinnen en groepen waarbij verschillende methodische ingangen doelbewust worden gehanteerd.
- Heeft de opgeleide kennis van een breed gamma van creatieve methodieken ; zowel beeldend, dramamethodieken, lichaamsgerichte methodieken en mindfulness.
- Kan de opgeleide verschillende creatieve methodieken doelgericht inzetten in het veranderingsproces vertrekkend vanuit een hypothese (van aansluiting en verandering), gekaderd binnen een systeemtheoretisch denkmodel.
- Heeft de opgeleide een basisattitude van meervoudige inleving bij de verschillende cliënten die betrokken zijn in het hulpverleningsproces.
- Is de opgeleide in staat tot het creëren van een cultuur van feedback ten gunste van het optimaliseren van de effectiviteit van het proces .
- De opgeleide heeft voldoende methodische vaardigheden voor collegiaal overleg in het belang van het cliëntensysteem.

Opbouw van de opleiding

De opleiding bestaat uit drie opleidingsonderdelen:

Deel 1: Veranderingsprocessen systemisch ondersteunen door creatieve methodieken

In dit opleidingsonderdeel gebruiken we creatieve methodieken om cursisten zicht te geven op de belangrijkste concepten uit het systeemtheoretische model. Ze leren op een ervaringsgerichte manier wat verandering betekent vanuit een systemisch perspectief en welke rol methodieken daarbij kunnen spelen. Ze leren een veilige hulpverleningscontext te creëren en hoe ze met behulp van creatieve methodieken kunnen aansluiten bij de hulpvraag en de ervaringswereld van cliënten. Cursisten leren kritisch reflecteren over methodieken die passen bij verschillende settingen (individu, koppel, gezin), doelgroepen (kinderen, jongeren, volwassenen), en problematieken.

Dag 1: Voorstelling. Creëren van een veilige werkcontext

Dag 2: Een inleiding tot het systeemtheoretische model

Dag 3: Creatieve methodieken als taalvorm: waarde, drempels en aandachtspunten

Dag 4: Spelen met werkelijkheden. Het concept 'interpunctie'.

Dag 5: Interpersoonlijke en sociale perspectieven.

Dag 6: Je doet er altijd toe, alleen besef je dat niet altijd (meer). De invloedstheorie en de link met het concept 'inzet'.

Dag 7: Opbouw en verschillende fasen in een hulpverleningsproces. Het belang van aan te sluiten bij de hulpvraag van cliënten, samenwerkingsgericht en onderbouwd te werken.

Deel 2: Verschillende taalvormen

In dit opleidingsonderdeel verkent de cursist verschillende creatieve methodieken. Ze maken onder meer kennis met methodieken die inspiratie vinden in psychodrama, lichaamswerk, beeldende werkvormen, digitale werkvormen en narratieve werkvormen. Ze onderzoeken daarbij de gebruikte methodieken op zes dimensies: afstand creëren versus ervaring initiëren; verbreden versus inzoomen; structureren versus inspireren; stimuleren van verbinding versus stimuleren van reflectie over eigen ervaringen; focus op inhoud versus focus op proces en aansluiten/erkennen versus confronteren/andere ideeën binnen brengen. Ze verdiepen de kennis en vaardigheden die ze hebben opgebouwd in deel 1. Ze worden uitgedaagd om de verschillende creatieve werkvormen in de eigen werkpraktijk te integreren en te zoeken naar die werkvormen die passen bij hun stijl.

Dag 8: Creatieve methodieken situeren op 6 dimensies

Dag 9, 10 en 11: Creatief werken via beelden (foto's, tekeningen, film, ...)

Dag 12 en 13: Creatief werken via psychodrama

Dag 14 en 15: Creatief werken met taal (metaforen, verhalen, poëzie, ...)

Dag 16: Creatief werken met digitale tools

Dag 17: Creatief werken met het lichaam en beweging (MBSR, relaxatie en lichaamswerk)

Deel 3: Denken is doen. Casuïstiek en eindwerk.

In dit laatste opleidingsonderdeel brengen we het geheel samen. De cursist vertrekt vanuit een casus en werkt de procescirkel af: hij/zij formuleert hypothesen, hij/zij reflecteert over de zes dimensies, hij/zij kiest een methodiek, hij/zij probeert deze uit, reflecteert over de effecten en hij/zij (her)formuleert de hypothesen. De drie dagen casuïstiek worden ingepland in het tweede en het derde trimester van het opleidingsjaar. Dit onderdeel eindigt met een eindwerk waarin een casus methodisch wordt uitgewerkt of een methodiek wordt uitgediept in verschillende casussen.

Dag 18: Casuïstiek

Dag 19: Casuïstiek

Dag 20: Casuïstiek

Dag 21: Consolidatie: eindwerkbespreking

Leeruitkomst

De cursist toont via een eindwerk aan dat hij in staat is om de procescirkel af te werken:

- hij/zij kan hypothesen formuleren vanuit het systeemtheoretisch model
- hij/zij kan op basis van een reflectie over de zes dimensies een creatieve methodiek kiezen die aansluit bij de noden van de cliënt
- hij/zij kan een cliënt uitnodigen tot het uitproberen en experimenteren met de methodiek
- hij/zij kan reflecteren over de effecten van de methodiek
- hij/zij kan op basis van de opgemerkte effecten de geformuleerde hypothesen bijsturen

Competenties

De opleiding stelt zich tot doel de cursist een rijk arsenaal aan creatieve methodieken aan te reiken die hij of zij onderbouwd en systematisch kan inzetten in de begeleiding van cliënten. Creatieve methodieken worden daarbij beschouwd als alternatieve taalvormen die de hulpverlener beter in staat stellen aan te sluiten bij de belevingswereld van de cliënt of het cliëntsysteem en er vanuit een veranderingsgerichte insteek iets aan toe te voegen.

Literatuurlijst

Per opleidingsdag worden een aantal artikels of uittreksels uit boeken gelezen en de volgende opleidingsdag besproken.

Dit is een greep uit de literatuurlijst:

- Savenije, A., van Lawick J., Reijmers, E., (2018) ,Systemisch werken. Een relationeel kompas voor hulpverleners, Utrecht : De tijdstroom.
  - Hoofdstuk 2: Een systemische bril
  - Hoofdstuk 5: Kennismaken; het begin van een werkrelatie.
  - Hoofdstuk 6: In kaart brengen.
  - Hoofdstuk 7 : De positionering van de hulpverlener.
  - Hoofdstuk 9: Individuele kwetsbaarheid in context
- Bardijn , V.(2015) Creatieve methodieken bij exploratie en taxatie. Systeemtheoretisch Bulletin, 33:1.
- Belfor, D. (2012) Enkele creatieve methodieken bij werkproblemen., Systeemtheoretisch Bulletin, 30:2.
- Faes, M., Bespiegelingen. In: Reijmers, E., Cottyn, L., Faes, M.(red.), Spelen met werkelijkheden., 2005, Bohn Stafleu van Loghum, Houten.
- Faes, M.(2016).Lichaam, beweging en doen in partnerrelatietherapie., Systeemtheoretisch Bulletin,34(2),207-221. (15p.)
- Faes, M.(2002) . Verbeeldingskracht. , Systeemtheoretisch Bulletin, 20(1), 20-31.
- Ihlen, H. (2016) Werken met verhalen in dramatherapie. , Tijdschrift voor vaktherapie, 12:3, p. 19-25.
- Lacombe, L. (2010), 'Zing, vecht, huil, bid, lach, werk en bewonder. Creatieve en interactieve werkvormen binnen begeleidingswerk. , Agora, 26(4)
- Lenaerts, P., Het derde element. Over het gebruik van poëzie in de appreciërende en samenwerkende systeempsychotherapie., 2009, Systeemtheoretisch Bulletin, 27, 273-294.
- Van Beek, P. & Baert, D., Dramatechnieken als taaluitbreiding., In: Reijmers, E., Cottyn, L., Faes, M.(red.), Spelen met werkelijkheden., 2005, Bohn Stafleu van Loghum, Houten.
- Vermeire, S., 'Wat als ik koning zou zijn?': Spelen met rollen, posities en interviews bij kinderen, jongeren en hun gezin na ingrijpende of traumatische ervaringen., 2016, Systeemtherapie, 28:2,
- Vermeire, S., Genogrammen en tijdslijnen: reizen in verleden, heden en toekomst., Agora, 26 (4)
- Vermeire, S., Beckers, W., Decraemer, K., Faes, M.,2015, Grote kleine mensen problemen/Grote grote mensen problemen., Interactie-Academie, Antwerpen.